

Kultur

Kulturredaktör
Christina Busck
0650-355 94
christina.busck@helahalsingland.se

Daniel Leviathan.
FOTO: KARL GABOR/TT

De döda talar på begravningsplats

Arkeologen Daniel Leviathan tilldelas årets Bindefeldstipendium om 500 000 kronor för sitt arbete med en digital minnesplats. Genom QR-koder på gravstenar kommer besökare där att få lära känna några av de förintelseöverlevare som kom till Sverige. Minnesplatsen "Förlorade röster - spåren efter 1945 års räddade" låter besökaren stifta bekantskap med 66 olika förintelseöverlevare, skriver Micael Bindefeldts stiftelse i ett pressmeddelande. Gemensamt är att de alla anlände till Sverige med de så kallade Vita båtarna och efter en kort tid dukade under till följd av undernäring och sjukdomar. De ligger i dag begravda på Norra judiska begravningsplatsen i Solna. Bindefeldstipendiet delas ut på den internationella minnesdagen för Förintelsens offer den 27 januari. (TT)

KULTUR
OCH NOJE PÅ
WEBBEN

helahalsingland.se

Margit Silberstein skriver till slut sina föräldrars berättelse – och sin egen.

FOTO: STEFAN TELL

Hon var föräldrarnas allt när familjerna mördats

Margit Silbersteins föräldrar överlevde andra världskrigets judeutrotning. Om hur det är att vara barn till någon som har förlorat allt berättar journalisten Margit Silberstein i "Förintelsens barn" som Kristian Ekenberg har läst.

RECENSION Margit Silberstein har väntat ett helt liv på att skriva denna bok. Hon är född 1950, men det är först nu som hon kan fatta pennan och skriva om sina föräldrar och om att vara barn till överlevare av Förintelsen. Även om man, som jag, har läst flera böcker av såväl överlevare som deras barn och barnbarn, är det en skakande upplevelse. Det är tonen som Margit Silberstein skriver sin berättelse med som punkterar ens skydd, en ton som har bevarat den lilla flicka hon en gång var.

Margit och hennes bror Willy, även han ett välkänt journalistnamn, var allt för sina föräldrar. Många föräldrar kan säga så, att barnen är deras allt, men för Ernst och Ili Silberstein var det bokstavligen sant. De hade varandra och sina barn och ingen annan i världen. Deras familj, släkt och vänner hade mördats i Förintelsen.

Margit Silbersteins mor och far skulle gifta sig, men kriget skilde dem åt, han som fånge på östfronten, hon som fånge i nazisternas dödsläger. Av en slump överlevde modern Auschwitz och kom med de vita bussarna till

LITTERATUR

Margit Silberstein
"Förintelsens barn"
(Albert Bonniers förlag)

Har man sett Margit Silberstein stå som seriös politisk kommentator i SVT är det märkligt att möta henne som liten flicka.

Norrköping, där hon kunde återförenas med sin käraste några år senare.

Margit Silberstein skriver om föräldrarnas livsöde, ofattbart även för en dotter som levt med dem varenda dag under sin uppväxt, men hon skriver lika mycket om sig själv och hur det påverkar en ung människa att vara allt för sina föräldrar.

Kan kärleken bli för stark? Kan ett litet barn leva med insikten om att hon är det enda som föräldrarna har och att hennes liv är ett slags upprättelse?

Margit Silberstein kan bara berätta sin historia, inte tala för andra barn till överlevare. En intelligent och känslomässigt receptiv individ kanske löper större risk att ta åt sig av en sådan uppväxt. Margit Silberstein var oerhört uppslukad av framför allt moderns lidande och i tonären drabbades hon av anorexia, och den vuxna författarens analys är att hon på alla sätt försökte leva sig in i moderns öde. Som barn tvingade hon också sin lillebror till en makaber lek där de låtsades svälta och vandrade runt i sängen.

Boken är fylld av skildringar som är så ofattbara att de är svåra att ta in, vilka blir ännu mer gripande av den saklighet som författaren lägger fram dem med. Vid ett par tillfällen måste jag lägga boken åt sidan någon dag för att orka läsa vidare. Som när hon skriver om hur biograferna efter kriget visade journalfilmer från dödslägren, och hur moderns egen mamma syns i en av dem, bara minuterna innan hon ska ledas in i gaskammaren och mördas. Journalfilmen visades på biografen i Norrköping och modern gick dit gång på gång för att bevittna sin mors sista minuter i livet.

Margit Silbersteins mamma var öppen om sina upplevelser, fadern var mer tystlåten. Men genom brev som fadern skickade till modern under deras tid som åtskilda, har Margit Silberstein fått en helt annan bild av fadern, en mer passionerad människa än vad hon trodde. Dessa brev som citeras ger texten ytterligare en dimension. Om modern kunde blicka ner i den avgrund som hon mot alla odds spottats upp från, levde fadern mer i en livslögn och väntade hela livet varje dag han tittade igenom posten på brev från system som han visste var död.

"Förintelsens barn" är som starkast i interiörerna från barndomshemmet och mister något av sin skarpaste udd när författaren blir vuxen. Den delen är ändå nödvändig, då känslan i denna del kan kompletteras med ett intellekt som går till angrepp på dagens färliga tendenser att relativisera dessa mörka krafter.

Har man sett Margit Silberstein stå som seriös politisk kommentator i SVT är det märkligt att möta henne som liten flicka. När jag efter att ha läst boken ser henne i en tv-intervju, är det som om hennes vuxna ansikte försvinner, som i Tranströmers dikt, och jag ser ett jag som kanske är mer sant och utan masker av vuxenhet och professionalism. Så lite vi vet om människor.

"Förintelsens barn" förtjänar stora skaror av läsare, inte minst yngre läsare som för kanske första gången ska ta del av en historia som måste berättas om och om igen.

Kristian Ekenberg